

CSENGERI JÁNOS¹**A légi bázisok harci kiszolgáló támogatásának aspektusai²****The Combat Service Support Aspects of Air Bases****Absztrakt**

A cikkben a szerző a légi bázisok harci kiszolgáló támogatását részletezi, amit három alfejezetre bont: az erők védelme tevékenységi kör, a befogadó nemzeti támogatás, valamint a légi bázisok repülő csapatokat támogató képességei. A téma kifejtése során bemutatja a keretrendszert, amely által a légi bázisok megfelelő védelmet képesek nyújtani, biztosítják a rendszeres és biztonságos légiközlekedés megvalósíthatóságát, valamint azt, hogy átcsoportosítás esetén a küldő és a befogadó nemzetek milyen megfontolások alapján tervezhetik a megfelelő körülmények létrehozását a hatékony feladatvégrehajtást lehetővé teendő.

Kulcsszavak: légi bázis; harci kiszolgáló támogatás; erők védelme; befogadó nemzeti támogatás; légi bázisok repülő csapatokat támogató képességei.

Abstract

In the article the author examines the combat service support aspects of the air bases of which divided into three chapters: the force protection activity, the host nation support and the supportive capabilities of air bases in favour of air forces. The study conducts the examination in a general context and highlights the framework through air base possess the capability to provide the proper defence, to realise the regular and safety flow of air traffic and it is also highlighted which considerations the nations should take into account during the deployment and hosting forces in order to ensure the sufficient circumstances for the efficient conduct of activities. For the simpler understanding of activity areas, figures can be found at the ends of main chapters edited by the author.

¹ Nemzeti Közszerzői Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, egyetemi tanársegéd, csengeri.janos@uni-nke.hu –

National University of Public Service, Faculty of Military Science and Officer Training, assistant professor; ORCID 0000-0002-4540-9681

² A publikáció az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-17-3-IV-NKE-25 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 3. szám

Keywords: air base; combat service support; force protection; host nation support; capabilities of air bases in favour of air forces.

BEVEZETÉS

PhD kutatásaimban a repülőterek különböző aspektusát vizsgálom, amely témát néhány éves kutatómunka után három területre osztok fel. Az egyik a repülőterek vagy légi bázisok pozícionálása, amivel egy állam nemcsak hazai, de esetleges országhatárain túli érdekszféráját is képes lehet megővni, ebben az esetben a légi bázisra, mint az ott települő repülő erő által megvalósítható képesség-csomagra tekintünk és ezáltal megállapíthatók a harci és harctámogató képességei. A második a repülőterek azon szolgáltatásai, melyekkel a légiközlekedés, illetve a légi műveletek megvalósítását teszik lehetővé, illetve hatékonyságukat növelik. A harmadik terület pedig a biztonság, amely nélkül az előző kettő tulajdonság/képesség nem aknázható ki, vagy nem valósítható meg. Előbbi kettő a harci kiszolgáló támogatási aspektusokat taglalja. Az első területről már született publikációm,³ ezért most a másik kettőre helyezem a hangsúlyt.

A biztonságnak általában, továbbá a fegyveres erők berkein belül, számos területét különböztethetjük meg, a katonai érában a különböző fenyegetésekre történő ellentevékenységek összefoglaló neve az úgynevezett erők megóvása (*Force Protection* – FP). Ezen ellentevékenységek mindegyike alkalmazandó a repülőtereken is, különösen az országhatárokon túl, legfőképpen a műveleti területeken létesítettek esetében.

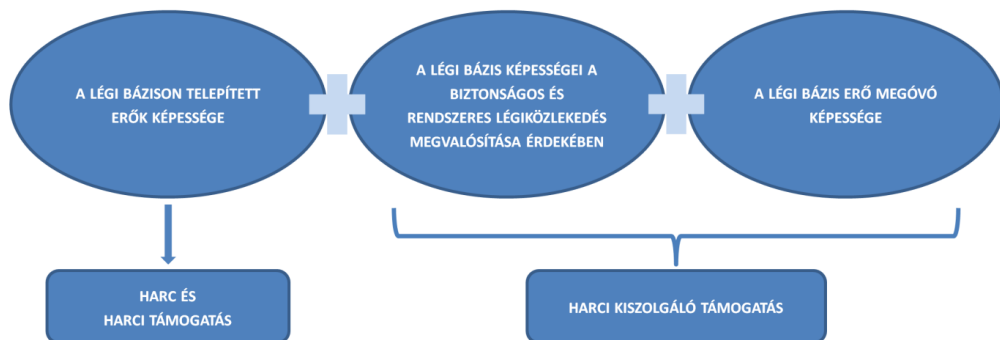
Szükséges áttekinteni a légi bázis azon képességeit is, amelyek a rendszeres és biztonságos légiközlekedést teszik lehetővé, valamint a biztonságos légijármű-üzemeltetést, illetve a harci és harci támogató feladatokat segítik elő. E témakör első részével már foglalkoztam,⁴ a másodikra (biztonságos légijármű-üzemeltetés) ez alkalommal keríték sort.

Vizsgálom továbbá a befogadó nemzeti támogatás biztosítását is, ugyanis az erők egy szövetséges állam területére történő áttelepítése során számos aspektus merülhet fel, melyet tisztázni szükséges, ennek érdekében szükséges a felek felelősségi területeinek azonosítása.

Az 1. ábrán a légi bázisok képességei, harci, harci támogató és harci kiszolgáló támogató területei láthatóak egy összefoglaló, sematikus rajzon.

³ Csengeri János: A légi bázis, mint erőkivetítési platform. *Repüléstudományi Közlemények*, XXX (2018/2). 55–66.; Csengeri János: A légierő, mint a geostratégiai törekvések egyik meghatározó eszköze. In: Szilvassy László: *Repüléstudományi Szemelvények*. NKE KRI, Szolnok, 2017, 31–66.

⁴ Csengeri János: A légi járművek fel- és leszállóhelyeinek fajtái. *Honvédségi Szemle*, 144 (2016/5). 106–119.; Csengeri János: A repülőterek futópálya és gurulóút tulajdonságainak bemutatása. In: Krajnc Zoltán, Csengeri János: *A hadtudomány és a hadviselés komplexitása a XXI. században*. NKE, Budapest, 2015, 229–241.

1. ábra: A légi bázisok képességeinek sematikus ábrája (saját szerkesztés)

1. AZ ERŐK MEGÓVÁSA⁵

Az erők megóvása olyan rendszabályokat és intézkedéseket foglal magában, amelyek segítségével csökkenthető a személyi állomány, a létesítmények, a felszerelés, a műveletek, valamint egyéb tevékenységek sérülékenysége különböző fenyegetésekkel és veszélyekkel szemben, annak érdekében, hogy megőrizzük a cselekvési szabadságot, illetve a műveletek hatékony végrehajtásának lehetőségét, ilyen módon elősegítve a küldetés sikerességét.

Az erők megóvása feladatkör számos olyan elemből áll, amelyek segítségével az előbbi cél elérhető, azaz a működőképesség fenntartható. Ezen elemek relatív hasznossága a fenyegetés mértékének, a műveletek méretének, az éghajlati, valamint a polgári, kulturális környezetnek a függvénye. Egy alacsony fenyegetettségű környezetben az objektumvédelem (*security*), illetve az egészségügyi biztosítás elemek bevezetése is elégséges lehet. A fenyegetés szintjének növekedésével azonban egyéb elemek is bevezetésre kerülhetnek, úgy mint légvédelem, tűzseresz készenlét vagy atom- biológiai és vegyivédelem. Az erők védelme megszervezésének kulcsát nemcsak a fenyegetési szint megfelelő felmérése és az ahhoz tartozó intézkedések bevezetése, hanem a teljes műveleti környezet megértése jelenti. A következőkben az erők védelme feladatkör elemeinek részletezése következik, ami nem egy teljes vagy kizárólagos készlet, a tapasztalatokkal és idővel mindezek bővíthetnek. Továbbá a következőkben egy olyan általános keretrendszer ismertetése következik, amely magában foglalja e tevékenység (erők megóvása feladatrendszer) egyedi alkotóelemeit, ahol az összetevők mindegyike végrehajtható egyedileg is, azonban a legjobb eredmény akkor érhető el, ha ezek a különálló elemek integráltan kerülnek végrehajtásra.

⁵ NATO NSO: AJP-3.14 Allied Joint Doctrine for Force Protection. 2015. p.1-1; A-1 – A-12.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 3. szám

1.1. AZ ERŐK VÉDELME FELADATKÖR ELEMEI

1.1.1. A harcászati felelősségi terület felügyelete (*Tactical Area of Responsibility* – TAOR – Control)

A kockázata, hogy egy kitelepülést támadást ér, szükségessé teszi egy ügynevezett harcászati felelősségi terület kialakítását a bázis, a létesítmény vagy telepített tábor körül. Mind ezt annak érdekében hajtják végre, hogy megelőzzék a közvetlen és a közvetett irányzékú fegyverek alkalmazását, ezzel együtt azt, hogy a személyi állomány, a felszerelés vagy a létesítmények kárt szenvedjenek. A TAOR-ban fennálló körülmények fogják meghatározni azt, hogy milyen FP rendszabályokat, feladatokat, tevékenységeket szükséges végrehajtani a fenyegetések és veszélyforrások hatástalanítása és egy megfelelő működési környezet kialakítása érdekében. A TAOR kialakításakor szükséges meghatározni a támadások lehetséges, valószínű irányát és helyszínét, továbbá az adott bázis környezetében olyan méretűre szükséges kialakítani (akkora területet szükséges kontrollálni), ami biztosítja a bázis biztonságát, a körülmények uralását. Ennek elemei a következők:

- Ellenséges légvédelem elleni tevékenység;
- Felszín-felszín támadások elleni tevékenység;
- Közvetett irányzású támadások elleni tevékenység;
- Rögtönzött robbanóeszközök elleni tevékenység;
- Közvetlen irányzású támadások elleni tevékenység;
- Ellenséges felderítés elleni tevékenység;
- A szembenálló fél befolyásolása (annak érdekében, hogy a mi akaratunknak megfelelően cselekedjen – támadásokkal való felhagyás, megadás, együttműködés stb.);
- Behatolás elleni és kerítésvédelem stb.

1.1.2. Légvédelem

A légvédelem megszervezése és fenntartása általában a légvédelmi parancsnok feladata, egy integrált, egységes légvédelmi terv keretében. E tevékenység magában foglalja a fegyverirányítási eljárások meghatározását, továbbá valamennyi, a védelmi légi szembenállás során alkalmazott fegyverrendszer és erő tevékenységi rendjét, az esetleges befogadó nemzet légvédelmével történő együttműködést, amennyiben szükséges, a polgári védelemmel szükséges egyeztetést. Ahogy klasszikusan, ebben az esetben is aktív és passzív légvédelemről beszélhetünk, ahol az aktív légvédelem a támadó légi ellenséggel szembeni tüzellel való fellépést, míg a passzív légvédelem különböző, a támadó légi ellenség hatékonyságát csökkentő rendszabályok bevezetését jelenti a saját erőknél és eszközöknél. Számos légvédelmi rendszabály, feladat és tevékenység felsorolható:

- Hadszíntéri rakétavédelem (ballisztikus és levegő felszín rakéták, valamint robotrepülőgépek ellen);
- Felszíni légvédelem (támadó légi járművek ellen);

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 3. szám

- Légi készenlét (légi járművek általi védelem légi járművek ellen);
- Tüzérségi tűz elleni védelem (a különböző lövedékek érzékelése, figyelmeztetés, és elfogása, esetleg megsemmisítése);
- Egyéb eszközökkel megvalósított légvédelem (az alacsony magasságon megvalósított (ön)légvédelem akár kollektív, vagy egyéni kézifegyverekkel is megvalósítható).

1.1.3. Atom-, biológiai, vegyivédelem (ABV védelem)

Az atom- biológiai, vegyivédelem célja, hogy támogassa az FP erőfeszítéseket a releváns események során, megakadályozza ezen események negatív hatását, valamint biztosítsa a tevékenységi szabadságot szennyezett körülmények között is. Az ABV védelem lehet aktív és reaktív, az első esetben megakadályozzák az ABV események kialakulását, míg az utóbbinál a megtörtént esemény következményeinek enyhítése a fő cél. Az ABV védelem önmagában nem jelent támadó ellentevékenységet az ilyen típusú támadások ellen. Az ABV védelemnek az FP tevékenységeken belül öt komponensét különböztethetjük meg:

- Érzékelés, azonosítás és nyomon követés (ABV események bekövetkezésének érzékelése, a veszélyes anyag azonosítása, a szennyezett terület méretének meghatározása, a szennyeződésben történő változások nyomon követése);
- ABV információkezelés (valamennyi releváns információ kezelését takarja, a gyors információgyűjtést, -értékelést, és azok szétterítését a csapatok között);
- Fizikai védelem (az egyéni és kollektív védelem lehetővé teszi a személyi állomány túlélését ABV támadás esetén, továbbá ide tartozik a létesítmények, repülőgépek, járművek és felszerelés védelme);
- Veszélykezelés (rendszerabályok, feladatok és tevékenységek, amelyek csökkentik az ABV támadás hatékonyságát a támadások kivédésével, a szennyeződés terjedésének korlátozásával, valamint a mentesítés által);
- Egészségügy ellentevékenység (a személyi állomány kitettségeinek csökkentése az ABV támadás hatásainak, valamint a sebesültek kimentése, kezelésük megkezdése).

1.1.4. Reziliencia

Rendszabályok, feladatok és tevékenységek végrehajtása annak érdekében, hogy a saját csapatok képesek legyenek végrehajtani feladataikat az ellenséges tevékenységek, vagy más veszélyek ellenére. Elemei a következők:

- Széttelepítés (a csapatok és felszerelés szétszórása a sebezhetőség csökkentése érdekében);
- Redundancia (képesség többszörözés, olyan megoldás, ami segítségével korlátozás mellett is elérhetjük a kívánt hatást);

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 3. szám

- Megfigyelés-elhárítás (minden intézkedés, feladat és tevékenység, amely meggátolhatja az ellenséges megfigyelést, ez lehet álcázás, rejtés és megtévesztés; a célja, hogy összezavarja, félrevezesse az ellenséget);
- Fizikai védelem (fegyverek vagy más veszélyek elleni fizikai védelem, pl. fedezékekkel, óvóhelyekkel, erődítéssel stb.).

A katonai állomány valamennyi tagjának, rendfokozattól függetlenül, képesnek kellene lennie a FP feladatokban való részvételre. A kompetenciák ki kell terjedjenek a bázisokon belüli szektorizációra, e szektorok vezetésére és irányítására, a saját munkahelyek megóvására, a riasztásokra történő reagálásra, figyelmeztetésekre és információkezelésre, támadások utáni kárfelmérésre, el nem működött robbanóeszközök észlelésére és megjelölésükre, ABV felderítésben történő felderítésre, valamint akár az alkalmazott polgári személyzet kezelésére is stb.

1.1.5. Katonai műszaki támogatás

Az FP nyolc pillérének egyike mindamelllett, hogy a katonai műszaki csapatok számos más területen hozzájárulnak az összhaderőnemi feladatvégrehajtás sikerességéhez. A gyakorlatban a katonai műszaki támogatás hozzájárul sok következményenyhítő intézkedés megvalósításához úgy, mint a rögtönzött robbanóeszközök hatástalanítása, a létfontosságú szolgáltatások és létesítmények helyreállítása, továbbá a tűzvédelem. A támogatás hét alkategóriára osztható fel:

- Védelmi infrastruktúra (valamennyi infrastrukturális elem, amely a FP-hez hozzájárul, illetve ide tartozik ezek tervezése, kivitelezése és fenntartása annak érdekében, hogy a megfelelő védelmet nyújtsák robbanások, lőszeres, repesz stb. ellen; ugyanide tartozik még a bázisok területén található épületek elhelyezésekor a biztonságos távolságok megállapítása, akadályok, kerítések felállítása stb.);
- Tűzvédelem;
- Hozzájárulás a robbanóeszközök semlegesítéséhez;
- Hozzájárulás a rögtönzött robbanóeszközök semlegesítéséhez;
- Álcázás, rejtés és megtévesztés;
- Katonai kutatás;
- Utak és területek megtisztítása.

1.1.6. A következmények kezelése

A következmények kezelése által csillapíthatóak a károk, a veszteségek, a nehézségek katasztrófa-helyzetek, vagy ellenséges cselekmények nyomán. Ugyancsak idetartozik az alapvető szolgáltatások helyreállítása, az egészségügyi védelem, valamint a segítségnyújtás az érintett lakosságnak is. Őt alpontra oszthatók a tevékenységek:

- Támadás elszenvedése utáni felderítés, kárfelmérés;
- Robbanóeszközök semlegesítése;

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 3. szám

- Alapvető szolgáltatások helyreállítása (pl. repülőtér helyreállítása; a gurulóutak, futópályák javítása, stb.);
- Tűzvédelem, tűzoltás és baleseti helyszínbiztosítás, mentés;
- Személy kimentés (azon katonai, diplomáciai és polgári erőfeszítések összessége, ami során a csapatoktól, szervezettől elszakadt személyek megtalálása, azonosítása, kimentése és reintegrációja megtörténik).

1.1.7. Az erők egészségügyi védelme és foglalkozás egészségügyi biztosítás (Medical Force Protection and Force Health Protection)

Egészségügyi értelemben az erők megóvása a harci képesség, az egyéni egészség megőrzését jelenti, ami biztosított a döntő helyen és időben. Mindez olyan ellentétekenységek-ből áll, amely a környezeti negatív hatásokat, a foglalkozás kockázatait, az ipari tevékenységek veszélyeit, betegségeket hivatott kivédeni. Az egészségügyi tevékenységek nagymértékben hozzájárulnak az erők védelméhez, ezért a FP és egészségügyi tervezőcsoport szorosan együtt kell dolgozzon annak érdekében, hogy minimálisra csökkentsék az elkerülhető balesetek, veszteségek számát, valamint, hogy vészhelyzetekben rendelkezésre álljon a megfelelő erőforrás ezek kezeléséhez, elhárításához. Két megközelítést különböztethető meg, a következő alpontokkal:

- Az erők egészségügyi védelme az egészségügyi irányítás csoportjának a felelőssége. Általában egy egészségügyi FP csoportot alakítanak ki a megfelelő szakmaiság bevezetésére az erők védelmének tervezésekor. Alpontjai:
 - Egészségügyi erővédelmi szükségletek összesítése;
 - Az erők áttelepítése előtti egészségügyi kockázatfelmérés;
 - Egészségügyi támogatási elemek telepítése;
 - A telepített erők egészségügyi felügyelete;
 - Megelőző egészségügyi intézkedések;
 - Betegségfelderítés és sebesült jelentések;
 - Tömeges sebesültkezelés-tervezés;
 - A következmények elhárításához való hozzájárulás.
- A foglalkozás egészségügyi biztosítás olyan erőfeszítések összessége, amik segítségével megelőzhetőek a betegségek, és a nem harccselekmények általi sérülések. Hat alpont különböztethető meg:
 - Egészségügyi állapot megfigyelése és betegségek felderítése;
 - Megelőző gyógykezelés és járványkezelés;
 - Foglalkozási, környezeti és ipari egészségügyi veszélyekkel szembeni biztosítás;
 - ABV veszélyek elleni védelem;
 - Harctéri egészségügyi ellátás, élelmiszer és ivóvíz higiénia, állatorvosi biztosítás;
 - Egészséges életmód népszerűsítése.

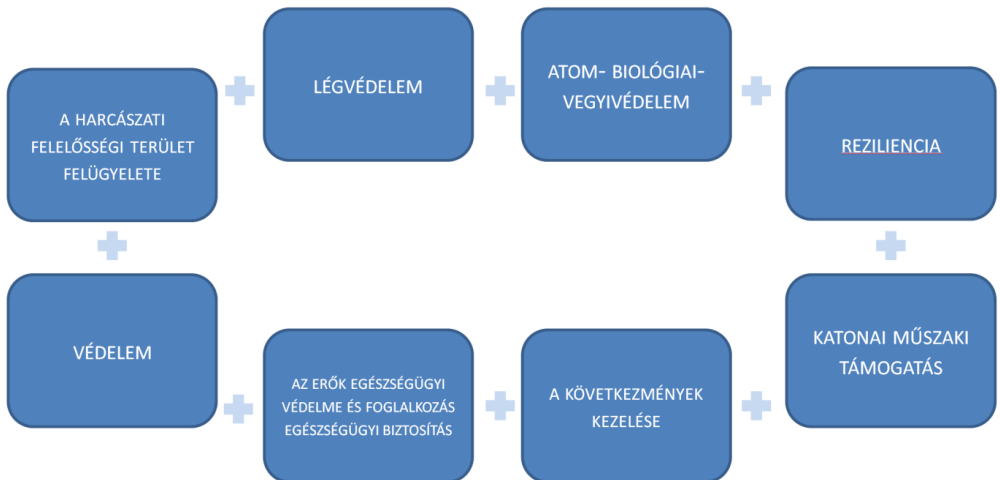
1.1.8. Védelem (Security)

A védelem növeli a cselekvési szabadságot a sebezhetőség csökkentése által, valamint számos olyan tevékenységet takar, amelyek közvetlenül, vagy közvetetten hozzájárulnak az erők védelméhez. A védelem célja, hogy a lehető legalacsonyabb szintűre csökkentse a személyi állomány, az információk, a felszerelések és a létesítmények ellen elkövetett támadásokat fizikai, eljárásbeli, illetve technikai megoldások alkalmazásával. Ide tartozik a beléptetések ellenőrzése, a műveletek védelme (*Operations' Security* – OPSEC), hírszerzés elleni védelem, információvédelem, kibervédelem, fizikai védelem, a személyi állomány védelme, valamint a légi szállítások felügyelete, a fedélzetre felkerülő személyek és javak ellenőrzése egyaránt. E védelmi területek keretében továbbá együttműködés alakítandó ki a rendőri erőkkel, bűnmegelőzési szervekkel is. Végül megjegyzendő, hogy a védelem kialakítása és fenntartása nemcsak kollektív, hanem egyéni feladata is a személyi állománynak. A védelmen belül a következő területek különböztethetők meg:

- A be- és kiléptetés ellenőrzése (olyan tevékenység, amely biztosítja, hogy kizárólag az engedéllyel rendelkező személyek, felszerelés és javak kerülnek be a bázis területére, vagy ki onnan);
- Hírszerzés elleni védelem;
- Számítógépek védelme/ kibervédelem (a számítógépes hálózatok védelme e rendszerek biztonságát hivatottak szavatolni, valamint az innen történő adatnyerést megakadályozni), a kibervédelem a következőket tartalmazza:
 - Megelőzés és reziliencia,
 - Támadás észlelés,
 - Figyelmeztetés és jelentés,
 - Kárfelmérés és a támadás forrásának azonosítása,
 - Reagálás és helyreállítás a kibertérben;
- Proaktív védelem (megelőző, előrelátó intézkedések rendszere a vezetés valamennyi szintjén azzal a céllal, hogy a védelem biztosítva legyen a TESSOC (terrorism, espionage, subversion, sabotage, and organized crime – terrorizmus, kémkedés, felforgatás, szabotázs és szervezett bűnözés) tevékenységek ellen);
- Légi szállítások védelme (légi szállítások védelme szabotáztól, károkozástól, illetve a javak eltulajdonításától; ide tartozik az utasok és az áruk átvizsgálása, nemcsak károkozó szándék kutatása érdekében, hanem általános vizsgálat a repülőgépek fedélzetére jellemzően fel nem vihető javak kiszűrése érdekében);
- Befogadó nemzet védelmi támogatása a bázis közvetlen környezetében;
- Bűnmegelőzés és rendőri védelem (olyan tevékenység, melynek célja a kisserű bűncselekmények, és az olyan cselekvések megakadályozása a személyi állomány körében, amelyek szembe mennek a katonai etikával, szabályokkal, vagy sértik az általános fegyelmet);
- Utak védelme (a közlekedési szabályok betartatása, a fegyelem növelése közötti közlekedés során).

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 3. szám

2. ábra: Az erők megóvása feladatkör elemeinek összefoglaló sematikus ábrája (saját szerkesztés)

A fentiek során láthattuk tehát, hogy az erők megóvása tevékenységkörnek széles tartománya azonosítható be, és a körülményektől, a veszélyeztetettség fokától és a fenyegetések irányától függően milyen területekre szükséges, lehetséges figyelmet fordítani. Elmondható, hogy azokon a légi bázisokon, amelyek szövetséges államok területén kerülnek kialakításra, e tevékenységi körök töredékét szükséges megvalósítani, míg műveleti területen jóval magasabb százalékuk alkalmazása indokolt. Hazai területen a megfelelő tervezést alkalmazva, a fenyegetések beazonosítása után ugyancsak szükséges kialakítani az erőket megóvó képességeket, amely hasonlóan a szövetséges állam területére történő településkor, a teljes paletta egy keskenyebb szegmensének bevezetését fogja indokolni a műveleti területen alkalmazottakhoz képes. E gondolatmenet természetesen békében realizálható, konfliktus esetében készen kell állnia a légi bázisnak az erőteljesebb ellenálló képesség megvalósítására.

Találkozhatunk olyan szemléletmóddal, amelyik a fehérvia a figyelemet az erők védelme feladatkör körüli paradoxonra,⁶ ami pedig, hogy az FP célja, hogy megóvjuk az erőinket a nemkívánt külső behatásoktól, hogy azok végre tudják hajtani a küldetésüket. Tehát fenyegetésnek tesszük ki az erőink egy részét, hogy a többi részét minél kisebb fenyegetés érje. Talán a légierő (mint haderőnem vagy komponens) az a hadviselő elem, ahol az erők védelme feladatkör leginkább elválik a fő erőkétfestést végrehajtóktól, ugyanis az FP során az intézkedések leginkább a bázis védelmét fogják szolgálni, a repülőgépek pedig a feladataikat általában a bázisuktól jelentős távolságban hajtják végre. Más hadviselési környezet-

⁶ Mark Clegg: Force protection and society. *Defense & Security Analysis*, 28 (2012/2). 132–133.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 3. szám

ben (szárazföld, tengerek) azonban a biztosító erők jóval közelebb kerülnek a konfliktushoz, esetenként feladatvégrehajtásuk helyszíne megegyezhet a fő erő kifejtés helyszínével.

Amennyiben viszont továbbvisszük ezt a gondolatot, a légi erő esetében is megvalósul az, ahova az előző bekezdés végén kilyukadtam. Adott ugyanis az úgynevezett összetett légi művelet (*Composite Air Operations* – COMAO), ahol egy légi csoportosítást alakítanak ki, a csoport fő célkitűzése meghatározott földi célpontok pusztítása. Számos légi képesség ötvözete ez, ahol a bombaalkalmazásra felkészített repülőgépek a fő erő kifejtést végrehajtó elem, az összes többi elem (légtér megtisztító, kísérő vadászok óvják a támadástól a csoportosítást, légtér megfigyelő és irányító repülőgépek a helyzetképet biztosítják, elektronikai harci repülőgépek a szembenálló erők légtér megfigyelését és légvédelmét bénítják, légi üzemanyag utántöltő repülőgépek pedig az üzemanyagellátást biztosítják) pedig biztosítja az előző feladat végrehajtását, mintegy kiterjesztett erő megóvó, kiszolgáló képességcsomag. Ilyen módon továbbgontolva tehát az erők megóvása tevékenységi kört, a légi erő esetében is megvalósulhat ott, ahol a fő erő kifejtés történik.

2. A BEFOGADÓ NEMZETI TÁMOGATÁS⁷

A befogadó nemzeti támogatás (*Host Nation Support* – HNS) jelentős hatással van a fegyveres erők tevékenységére. Ez a fajta támogatás szövetségesek között valósulhat meg, fegyveres erők küldése, valamint fogadása során. A feltételekről szóló megállapodásokat jóval a csapatok áttelepítése előtt szükséges megkötöni, amely megállapodásban a küldő nemzet (*Sending Nation* – SN) igényei találhatók, valamint a befogadó nemzet (*Host Nation* – HN) erőforrásai, esetleges hiányai is szerepelnek. A nagyobb befogadó nemzeti támogatás segítségével a küldő ország „lábnyma” (a telepített erők mérete) jóval kisebb lesz adott államban, ami sok esetben előnyös, ugyanis jellemzően például a lakosság nehezen tolerálja a nagyméretű idegen katonai jelenlétet (pl. Amerika és Japán esete, ahol a japán lakosság demonstrált az óriási méretű amerikai jelenlét ellen, különösen, amikor a japánokat atrocitások érték az amerikai katonák részéről⁸).

A befogadó nemzeti támogatás nem más, mint a polgári és katonai eszközök által biztosított segítségnyújtás békében, krízishelyzetben vagy konfliktus során egy befogadó nemzet által, annak szövetségesei részére, mely előbbi csapatait elhelyezik utóbbi területén, feladatot hajtának ott végre, vagy áthaladnak az adott területen.

E támogatási forma egyáltalán nem újdonság Magyarország számára, mind a befogadó nemzeti, mind küldő nemzeti szerepben volt már része hazánknak. Amennyiben csupán a légi erő vonatkozásánál maradunk, befogadó nemzeti támogatást nyújtunk 2009 óta MH Pápa Bázisrepülőtéren a Nehéz Légiszállító Ezrednek, mely keretében a részt vevő 12 állam Stratégiai Légiszállítási Képessége valósul meg, három darab C–17 Globemaster III

⁷ NATO NSA: AJP- 4.5 Allied Joint Doctrine for Host Nation Support. 2013. 1-1; 2-3 – 2-6.

⁸ Jeffrey J. Draeger: *Overseas Military Bases: Understanding Host Nation Support*. Biblioscholar, 2012, 6.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 3. szám

típusú repülőgép üzemeltetése által.⁹ Továbbá küldő nemzetként a balti államok légtérvédelmében vállalt feladatok végrehajtásakor (2015 szeptemberétől) JAS–39 Gripen típusú repülőgépekkel települt a litvániai Siaulia légi bázisra.¹⁰

2.2. FELELŐSSÉGI TERÜLETEK

2.2.1. A küldő nemzet felelőssége

- A befogadó nemzet mihamarabbi tájékoztatása a kijelölt kapcsolattartókról, akik részt vesznek a Befogadó Nemzeti Támogatás Megállapodás (*Host Nation Support Agreement* – HNSA) elkészítésében;
- Az egyetértési-, vagy technikai megállapodás áttekintése, amint azzal a csoportosítás parancsnoka elkészül, illetve az észrevételek megtétele;
- Képviselők kijelölése és biztosítása a befogadó nemzeti támogatást irányító bizottságba (*Joint Host Nation Support Steering Committee* – JHNSSC);
- A befogadó nemzet értesítése az anyagi és szolgáltatásbeli biztosítási igényekről;
- A csoportosítás parancsnokának informálása a befogadó nemzeti támogatással kapcsolatos tárgyalások állapotáról, a várható támogatás mibenlétéről;
- A csoportosítás parancsnokának tájékoztatása a további felekkel történő tárgyalásokról, bármiről, ami hatással lehet a befogadó nemzeti támogatásra, illetve a csoportosításra;
- Tárgyalások folytatása és megállapodás a megtérítendő javakról és szolgáltatásokról.

2.2.2. A befogadó nemzet felelőssége

- A csoportosítás parancsnok befogadó nemzeti támogatási igényének tanulmányozása és az arra történő reagálás, pozitív válasz esetében ezzel együtt a befogadó nemzeti támogatás tervezőfolyamatának megkezdése;
- A Befogadó Nemzeti Támogatás Megállapodásban foglaltaknak megfelelően a vállalások biztosítása a lehető legteljesebb mértékben:
 - Ellátás biztosítása abban az esetben is, amikor a katonai műveletek vagy gyakorlatok megkezdésekor még nem áll rendelkezésre kidolgozott és a felek által elfogadott egyetértési megállapodás,
 - Meggyőződés az egyetértési megállapodás hatályba lépéséről;

⁹ Amit a SAC-ről és a HAW-ról tudni érdemes. www.sacprogram.org (Letöltve: 2018. 05. 29.)

¹⁰ Sikerrel zárult a Magyar Honvédség baltikumi légtérrendészeti missziója. <http://www.kormany.hu/hu/honvedelmi-miniszterium/hirek/sikerrel-zarult-a-magyar-honvedseg-baltikumi-legterrendeszeti-misszioja> (Letöltve: 2018. 05. 29.)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 3. szám

- A befogadó nemzet és az átcsoportosított erők parancsnokának mihamarabbi tájékoztatása a kijelölt kapcsolattartókról, akik részt vesznek a Befogadó Nemzeti Támogatás Megállapodás elkészítésében;
- A befogadó nemzet és az átcsoportosított erők parancsnokának tájékoztatása az igényeik teljesíthetőségéről. A befogadó nemzeti támogatás mibenlétéről az alábbiak szerint szükséges információt biztosítani:
 - Tájékoztatás az átcsoportosított erők és eszközök elhelyezésének lehetőségeiről,
 - A légi bázis(ok) képességeiről, tulajdonságairól, állapotukról,
 - Egyéb támogatást megvalósító témakörökről, mint az utánpótlás, a karbantartó eszközök, az egészségügyi támogatás, szállítóeszközök, egyéb létesítmények (pl. szálláshelyek, konyha, étterem), vagy az erők megóvása képességek elemei elhelyezésének lehetőségeiről,
 - Közlekedési, mobilizációs lehetőségekről;
- A befogadó nemzet és az átcsoportosított erők parancsnokának tájékoztatása az esetleges támogatásbeli képességek megváltozásáról;
- A befogadó nemzet és az átcsoportosított erők parancsnokának tájékoztatása bármely tényezőről, amely hatással lehet a Befogadó Nemzeti Támogatás Megállapodás kialakítására, vagy az foglaltakra;
- A maximális lehetőség biztosítása a katonai és polgári hatóságok közötti egyeztetésre és együttműködésre annak érdekében, hogy a korlátozottan rendelkezésre álló erőforrások felhasználása a leghatékonyabban történjen;
- A befogadó nemzeti támogatást irányító bizottság megalakítása és vezetése a csoportosítás parancsnokával együttesen;
- Prospektus összeállítása a támogatási tételek (szolgáltatások és javak) díjszabásáról, ennek átadása a küldő fél részére;
- A befogadó nemzeti támogatás erőforrásai fölötti rendelkezés megtartása, illetve annak meghatározása, hogy ezen erőforrások feletti diszponálás mely hányadát engedik át kizárólagosan a küldő nemzet részére;
- ABV védelemben történő támogatás (pl. feladatról visszatérő repülőgépek, felszerelés, vagy személyzet káros anyagoktól történő mentesítése).

2.3. AZ EGYETÉRTÉSI MEGÁLLAPODÁS (MEMEORANDUM OF UNDERSTANDING – MOU) TARTALMA

- Meghatározások;
- A MOU célja;
- Hatály és általános megállapodások;
- Kapcsolódó dokumentumok;
- Az együttműködő felekre vonatkozó felelősségi területek;
- A költségek tervezete;
- Jogi szempontok;

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 3. szám

- Az erők megóvására vonatkozó rendelkezések;
- Az információ biztonságára és közzétételére vonatkozó szabályozás;
- A támogatási tevékenységének kezdetének, időtartamának és beszüntetésének meghatározása;
- Módosítások és értelmezési rendelkezések.

Az egyetértési megállapodás csupán az első lépés a dokumentumok kidolgozásában, a Befogadó Nemzeti Támogatás Megállapodás ettől már részletesebb dokumentum, illetve ezeken túlmenően a támogatás biztosításának egyéb részletei az együttműködés későbbi szakaszaiban kerülhetnek tisztázásra.

A befogadó nemzeti támogatás igénybevétele elősegítheti a hatékony katonai műveletek megvalósítását, és általában az egyszerűbb, letisztultabb működését egy katonai (légierő) csoportosításnak. Az egyszerűsödés abban az esetben valósulhat meg, amennyiben egy területen megvalósítandó tevékenység támogatására a befogadó fél képes és hajlandó (megvannak hozzá az igényelt erőforrásai, és ezt nélkülözni tudja), illetve amennyiben a küldő fél ezek igénybevételére szintén képes és hajlandó (kompenzálni tudja a támogatás ellenértékét, valamint elfogadja a megszabott díjakat és a támogatás formája megfelel számára).

3. A LÉGI BÁZISOK REPÜLŐ CSAPATOKAT TÁMOGATÓ KÉPESSÉGEI¹¹

A következőkben a bevezetésben megemlített légi bázis harci kiszolgáló támogató funkciói lesznek felsorolva és röviden kifejtve, amely funkciók a repülőtér repülőgépeket üzemben tartó képességeit képezik, továbbá támogatják a légi műveletek végrehajtását technikai, technológiai szempontból.

3.1. JAVÍTÁS ÉS KARBANTARTÁS

A repülőgépek általános javítása és karbantartása egy átcsoportosítás során (amennyiben országhatárokon túli, vagy többnemzeti feladatvégrehajtásról beszélünk) fontos, hogy nemzeti hatáskörben maradjon a repülőgép légialkalmassági, repülésbiztonsági szempontjából, vagy a földi támogató elemek kompatibilitási hiányának, esetleg a cserealkatrészek egyediségének okán. Többnyire a nemzet felel továbbá más képességeinek a karbantartásáért is, mint például a földi légvédelmi képesség, vagy egyéb létesítményeivel kapcsolatban. Amennyiben lehetséges, a munkáállomások és raktározás számára kialakított létesítményeket a befogadó nemzet biztosítja, azonban a küldő nemzetnek is fel kell készülnie olyan lehetőségekre, amikor ezen erőforrások nem állnak rendelkezésre, és önmagának szükséges akár telepíthető hangárakat, lefedéseket vagy tárolásra alkalmas konténereket felállítania. A küldő nemzetnek lehet szükséges továbbá műhelyeket biztosítani az avionika vagy a hajtóművek karbantartásához, valamint a megfelelő utánpótlási-ellátási láncot megszervezni, felállítani és működtetni.

¹¹ NATO NSA: ALP-4.3 Air Forces Logistic Doctrine and Procedures. 2002, 5-1 – 5-12.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 3. szám

Az egyforma légi járműveket üzemeltető nemzetek továbbá (többnemzeti környezetben) megállapodásokat köthetnek az együttműködésre, kölcsönös segítségnyújtásra, esetleg a karbantartási munkálatokban való összefogásra.

3.2. A LÉGI JÁRMŰVEK HARCOKBAN KELETKEZETT SÉRÜLÉSEINEK JAVÍTÁSA (AIRCRAFT BATTLE DAMAGE REPAIR – ABDR)

Amíg a múltban a repülőgépek harcokban keletkezett sérüléseinek javítása egy központi üzemeltetési kérdés volt a napi repülőfeladatok számának növelése érdekében, a jövő esetleges intenzív konfliktusaiban a sűrű légi műveletek során, valamint a kifinomult légvédelmi rendszerek alkalmazása mellett valószínűsíthető, hogy nem csupán sérüléseket szenvednek a repülőgépek, ami után képesek visszatérni a légbázisra és landolni, hanem véglegesen elveszítjük azokat. Azonban alacsony intenzitású konfliktusokban és olyan szembenálló féllel történő harc esetében, amelynek nem áll rendelkezésére hatékony légvédelem, a repülőgépek harcokban keletkezett sérüléseinek javítása továbbra is fontos képesség marad. Ahogy az előző pontban említésre került, elsősorban a küldő nemzetnek szükséges biztosítani az ellátási lánc megfelelőségét, ezáltal a gördülékeny alkatrész-, javítófelszerelés- és egyéb szükséges anyagok ellátását a javítások végrehajtásához. A megosztott javítási képesség szintén tovább javíthatja az üzemeltetési hatékonyságot.

3.3. LÉGI JÁRMŰVEK KERESZT-KISZOLGÁLÁSA (AIRCRAFT CROSS SERVICING – ACS)

A légi járművek kereszt-kiszolgálása, ami alatt a harcászati légijárművek fő műveleti bázisokon (*Main Operating Base – MOB*) történő helyreállítását és üzemeltetését értjük, ugyancsak egy fontos eleme a repülőtechnika elérhető napi feladtvégrehajtás kapacitásnövelése és rugalmassága szempontjából. A légi járművek kereszt-kiszolgálása olyan feladatokat is magában foglal, mint repülések utáni helyzetértékelés, újbóli feladatszabás és feladat-tervezés. E képesség javítja továbbá a légierő rugalmasságát és mobilizálhatóságát, valamint biztosítja a parancsnok számára, hogy időben legyen képes reagálni a krízis növekvő intenzitására. A lényege ennek a képességnek, hogy az „anyabázistól” eltérő helyszínről is biztosított legyen a légi járművek alkalmazhatósága, a légi járművek akár más nemzetek általi felkészítése után. A légi járművek kereszt-kiszolgálásának két szintjét különböztethetjük meg, amelyek lehetővé teszik az újbóli alkalmazhatóságukat, az újabb feladattervezést ugyanazokkal a légi járművekkel:

- Az alacsonyabb szintű kereszt-kiszolgálás lehetővé teszi a légi járművek alkalmazását adott fegyver-kiosztás megváltoztatása nélkül. Az ellátás magában foglalja a fegyverrendszererek biztonsági elemeinek felhelyezését vagy eltávolítását, az üzemanyag utántöltését, a szükséges folyadékok és gázok pótlását, az esetleges fékezőernyők kezelését, továbbá a hajtóműindításhoz és földi kiszolgáláshoz szükséges felszerelések biztosítását.
- A kiegészített kereszt-kiszolgálás az előzőeken túl tartalmazza a fegyver-kiosztás megváltoztatásának lehetőségét, a fegyverek pótlását, az információgyűjtő

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 3. szám

eszközökbe szükséges adatrögzítők cseréjét, valamint az infracsapdák és dipolkötegek pótlását is.

A kereszt-kiszolgálást igénybevevő fél műveleteinek tervezésekor szükséges tisztázni a szolgáltatást biztosító bázis képességeit, és a megfelelő koordinációt végrehajtania. E szolgáltatások igény szerinti elérhetőségét a csoportosítás légi komponensének parancsnoka szervezi meg. A légi járművek kereszt-kiszolgálás képességének kialakítása bonyolult feladat, és számos gyakorlat végrehajtásával alakítható csak ki a megfelelő együttműködés.

3.4. ÚTVONALAKON ELHELYEZETT BÁZISOK (EN-ROUTE BASES – ERB)

Az útvonalakon elhelyezett bázisok nem mások, mint stratégiai (hadászati) fontosságú földrajzi helyszíneken létesített légi bázisok fegyver utánpótlással, földi kiszolgálási elemekkel, valamint a készülségi repülőgépek kiszolgálására alkalmas eszközökkel és állóhelyekkel, figyelembe véve, hogy a légi üzemanyag utántöltés nem, vagy csupán korlátozottan vehető igénybe. A NATO légierőre vonatkozó logisztikai doktrínája alapján egy ERB-nek 4 óránként 4 légi jármű fogadására és indítására kell képesnek lennie. Továbbá biztosítottak kell lennie ERB alkalmazása során is a kiterő repülőtér elérhetőségének azokban az esetekben, amikor az időjárási körülmények, légi jármű meghibásodások, nem elegendes légi jármű fedélzeti üzemanyag mennyiség, nem elérhető légiforgalom irányítás, a felszállópályában keletkezett károk, vagy egyéb rendellenesség ezt indokolja, és ezek okán az elsődleges ERB nem képes megfelelően üzemelni. Előbbi esetekben kiterő ERB alkalmazása indokolt.

3.5. FELSZERELÉS ÉS ANYAGI JAVAK KEZELÉSE

A felszerelések és anyagi javak különböző kezelési megoldásainak kompatibilitása nagy jelentőséggel bír, mivel e felszerelések és anyagok nagy része jellemzően felszíni szállítóeszközök segítségével érkezik. Az anyagok kezelése során különösen fontos néhány olyan aspektus, mint a konténerezés, az azonosítás és a nyomon követés az át- és visszacsoportosítás lerövidítése, gördülékennyebbé tétele érdekében.

3.5.1. Konténerezés

A NATO ALP-4.3 Légierő Logisztikai Doktrínája még a korábban hatályos, ma már visszavont 2926 NATO STANAG-ra hivatkozik, amelyik a 20 láb hosszúságú ISO konténerek használatát határozza meg, mint közös platformot. E törekvés az egységesítési egyezmény kivonását követően nem változott meg, a 2015-ben kiadott és Magyarország által elfogadott¹² Stanag 2828-hoz tartozó APP-22 (*Military Pallets, Packages and Containers –*

¹² A Honvédelmi Minisztérium védelemgazdaságért felelős helyettes államtitkárának 13/2017. (HK 6.) HM VGHÁT szakutasítása a NATO egységesítési egyezmények nemzeti elfogadásáról. 5. pont.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 3. szám

Katonai egységakománypépzés) megjelöli az ISO 668 és 1161 szabványok szeinti konté-
nerek preferált használatát, illetve lehetővé teszi az ezektől eltérő konténerek igénybevéte-
lét is, néhány alapfeltételt meghatározva ezek vonatkozásában. Meghatározza továbbá az
úgynevezett összhaderőnemi moduláris inter-modális konténer (*Joint Modular Intermodal
Containers – JMIC*)¹³ bevezetését és dimenzióit, amelyből 16 darabnak kell elférnie egy 20
láb hosszúságú standard ISO konténerben.

3.5.2. A felszerelések és anyagok azonosítása

Bármelyik szállítási módot is alkalmazza a küldő nemzet, az egységakománypékokat, a fel-
szerelést vagy a eszközöket a megfelelő módon szükséges jelölni az azonosíthatóság
érdekében, továbbá ahol ez releváns, a veszélyes anyagokat a nemzetközileg elfogadott
egyezményes jelölésekkel is szükséges ellátni. A NATO Légierő Logisztikai Doktrínája a
4329-es STANAG-et és a hozzá tartozó kézikönyvet¹⁴ jelöli meg, mint az azonosításhoz
szükséges közös platformot.

3.5.3. Anyagmozgató eszközök

Banális mivoltához képest az anyagmozgató eszközök kompatibilitásának jelentősége a
nemzet által használt konténerekkel és raklapokkal meghatározó, valamint fel kell készülni
többnemzeti környezetben a más nemzetek által használt egységakománypépző eszkö-
zökhöz való megfelelésre, leghatékonyabb módja a gördülékeny feladatvégrehajtásnak,
amennyiben erről az aspektusról is előre egyeztetnek adott esetben.

3.6. TELEPÍTHETŐ KÉPESSÉGEK

A telepíthető képességek magukban foglalják a logisztikai támogató csoportokat; a repülő-
tér karbantartó csoportot; a felszerelés, technikai eszközök és a személyi állomány elhelye-
zését; az étkeztetést; valamint egyéb, az életkörülményeket biztosító funkciókat. Olyan
esetekben alkalmazhatóak ezek a képességek, amennyiben egy MOB-ról további áttelepí-
tések történnek például egy ERB-re, ahol e funkciók csak részben vagy nem találhatóak
meg. Részleteiben ezek a következők:

3.6.1. Harcászati üzemanyagotlító berendezés (Tactical Fuel Handling Equipment – TFHE)

A légi készenléti erők támogatására telepített képesség olyan esetekre, amikor adott bázis-
son a szükséges mennyiségű üzemanyag nem elérhető, vagy a rendelkezésre álló men-
nyiség ellenséges vagy szabotázs tevékenység miatt lecsökken. Továbbá elképzelhető,
hogy a repülőfeladatok száma meghaladja a bázis kiszolgálóképességét, ilyen esetekben a

¹³ NATO NSO: APP-22 Military Pallets, Packages and Containers. Edition A, Version 1. 2015, 3-1 – 3-3.

¹⁴ NATO NSA: AAP-44(A) NATO Standard Bar Code Handbook. 2010.

küldő nemzetnek kell a megfelelő kiegészítés szükségességét előre látnia és fedezni az igényeket.

3.6.2. Vészhelyzeti-üzemanyag tárolás

Habár nem lehet minden méretű igényre felkészülni üzemanyag-tárolás szempontjából, szükséges lehet átmeneti nagymértékű igényekre vagy az általános készletben okozott károkra felkészülve további üzemanyag-tartalékokat képezni. A vészhelyzeti üzemanyag-tár magában foglalja a légi járműveknek szükséges üzemanyag-tároló tartályt; lezárható, hordózott üzemanyagot a felszíni járműveknek; szivattyúkat; mérőeszközöket; összekötő elemeket és tömlőket, amelyek az üzemanyag-töltéshez, -fogadáshoz, vagy -átadáshoz szükségesek.

3.6.3. Telepíthető mérnöki támogatás

E képesség többek között a csapatok telepítése során szükséges építkezések kivitelezését hivatott véghezvinni, valamint a jeletős helyreállító munkálatokat, mint a bombázások utáni károk helyreállítása a nélkülözhetetlen létesítményekben, úgy, mint a navigációs berendezések, légi jármű üzemeltető létesítmények, áram- és vízellátás vagy akár a vezetési- és irányítási rendszerek. A károk kijavításáig könnyűszerkezetű lefedéseket, gyorsan telepíthető navigációs berendezéseket alkalmazhatnak vagy egyéb problémák áthidalására egyéb megoldásokat.

3.6.4. Telepíthető tűzoltó és baleseti csoport

A legcélszerűbb a befogadó nemzeti támogatás keretében kérni ezt a képességet, azonban a küldő nemzet is létrehozhatja az áttelepítéskor. A csekélyebb szállítási terhek végett azonban érdemes tehát a befogadó nemezettől igénybe venni a tűzoltó gépjárműveket, darukat, mentőautókat, vagy egyéb szükséges eszközöket, esetleg az üzemeltető és szolgáltató személyi állományt is. Krízis esetén meglehet, hogy csupán ilyen formában biztosítható időben a feladatok megkezdéséhez szükséges megfelelő tűzoltó kategória adott repülőtéren.

3.6.5. Étkeztetés

A küldő nemzetnek képesnek kell lennie mobil konyhákat és étkezési lehetőségek felállítása csapatai számára. Amennyiben azonban egy légi bázison több nemzet is települ, úgy egyikük magára vállalhatja a vezető nemzet (*Lead Nation* – LN) szerepét, és a megállapodásoknak megfelelően biztosíthatja az étkeztetést a többi jelenlevő számára.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 3. szám

3.6.6. Légi jármű üzemeltetési támogatás

A küldő nemzet biztosíthatja továbbá telepíthető légi jármű üzemeltetési, vagy avionikai munkaállomásokat, próbahelyeket a szükséges kisebb javítások, vagy karbantartások végrehajtásához.

3.6.7. Telepíthető kommunikációs eszközök

A küldő nemzetnek fel kell mérnie a különböző harcászati kommunikációs csatornák felállításának a szükségességét úgy, mint telepíthető műholdas kapcsolat, radarok, harcászati légi navigációs berendezés (*Tactical Air Navigation* – TACAN) vagy egyéb, a légiforgalom irányításhoz szükséges berendezés.

3.6.8. Fegyverzet

Amennyiben a befogadó nemzeti támogatás keretében a megfelelő szakértelem nem biztosított, úgy a küldő nemzetnek szükséges a fegyvertároló helyek kialakításához, illetve a felfegyverzett repülőgépek állóhelyeinek kialakításához szükséges szakembereket biztosítani. Közvetlen kapcsolatot szükséges fenntartani a befogadó nemzet valamennyi fegyverzeti anyagokkal kapcsolatos szereplőjével, és folyamatos egyeztetést kell végrehajtani a fegyverzeti anyagokkal (akár infracsapdák pótlása esetében) kapcsolatos kérdésekben.

3.7. LOGISZTIKAI TÁMOGATÁS

A légierő csapatai csupán annyira tudnak harcképesek lenni, amilyen a logisztikai ellátórendszerük. A légierő csapatok logisztikai támogatásának összhangban kell állnia a légierő alaptulajdonságaival,¹⁵ valamint a támogatásnak maximálisan biztosítania kell az áttéptett csapatokat hatékony feladatvégrehajtását. Az olyan alaptulajdonságok, mint a rugalmasság, sebesség vagy hatótávolság befolyásolják a logisztikai támogatást, ugyanis figyelembe kell venni a fegyverrendszerek, a légi járművekhez használt különböző fogyó anyagok időnkénti pótlásának, valamint a légi bázisoknak technológiai összetettségét. A légi járművek az idő során egyre bonyolultabbá váltak, mely jelenség magával vonta a logisztikai ellátás összetettségének növekedését, valamint az ellátási láncban jelenlevő anyagok nagy számát is. Másrésről viszont a technológiai fejlődése magával hozta a légi járművek és alkotóelemeik megbízhatóságának növekedését, ami pedig reduktív hatású az ellátási lánc bonyolultságára.

Továbbá a szükséges logisztikai támogatás a különböző méretű vagy intenzitású konfliktusok esetében szintén változhat. Alacsonyabb szinten és intenzitás mellett észrevehető és hirtelen növekedés következhet be a szükségletek terén. Nagyméretű és magas intenzitású konfliktus során az anyagok felhasználása jelentős, és komoly kihívásokat támaszthat

¹⁵ NATO NSO: AJP-3.3 Allied Joint Doctrine for Air and Space Operations. Edition B Version. 1 2016, 1–3.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 3. szám

az ellátás területén. Békében pedig a különböző fogyó anyagok és pótalkatrészek felhasználása átlagosnak, alapszintűnek mondható, bizonyos esetekben növekedést tapasztalva a felhasználásban (pl. nem megfelelő készletgazdálkodás miatt alkatrészhiány alakulhat ki; légi baleset vagy meghibásodás következtében nem várt javításokat szükséges végrehajtani stb.). A készletgazdálkodás során figyelembe kell venni a felhasználás ütemét, a feladatvégrehajtások ütemét és fontosságát, a raktárméretet, a beszerzés időszükségletét, valamint a beszerzés során esetlegesen felépő késés kockázatát, valószínűségét. Az általános készleteknek biztosítaniuk kell az átmeneti igénynövekedést is.

3.8. INFRASTRUKTÚRA

Fő műveleti- vagy kisebb kategóriájú tengerentúli bázisokra történő átcsoportosítások során elsőként a légtér biztonságát biztosítani képes repülőgépek fogadására kell felkészülni a befogadó nemzet, valamint a küldő nemzetnek is az ehhez szükséges feltételek megteremtésével kell kalkulálnia. A rendelkezésre álló infrastrukturális elemeket maximális kihasználására kell törekedniük a feleknek, és csupán az ezeken felüli igényeket javasolt többlet erőforrások biztosításával kielégíteni.

3.8.1. Repülőtéri kárjavítás

A küldő nemzet számára nem praktikus, és nem is elvárható részéről, hogy e funkciót önmaga erőforrásaiból biztosítsa. A befogadó nemzetnek birtokolnia kell a megfelelő anyagokat és eszközöket a repülőtérben keletkezett károk kijavítására, mint darukat, tolólapokat, teherautókat, egyéb munkagépeket. Ezen eszközök megléte különösen fontos magas fenyegetés esetén.

3.8.2. Minimálisan szükséges létesítmények

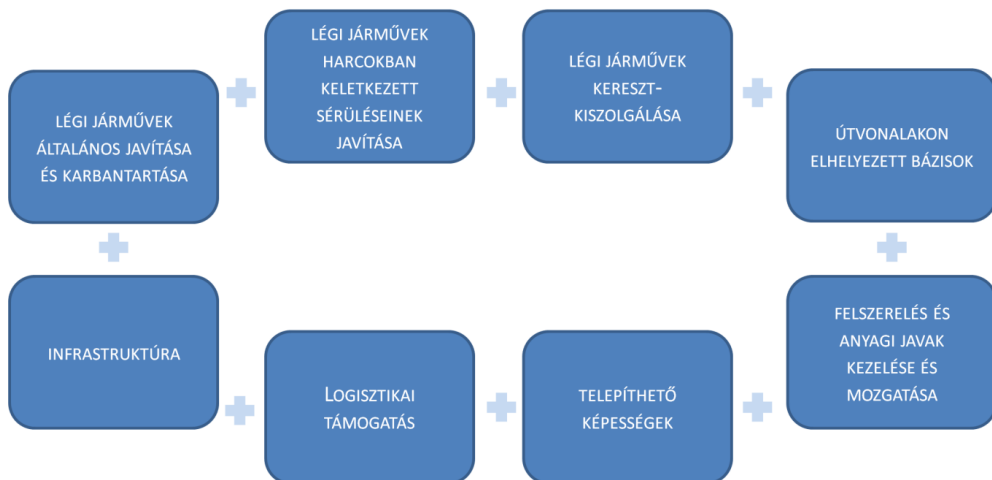
A kategóriacsoport nevéből adódóan az a minimális tulajdonsága adott légi bázisnak, vagy repülőtérnek, amelyen alapvetően áll, vagy megdőli az átcsoportosítás lehetősége ilyen minimumok a felszállópálya megfelelő hossza, ennek megfelelő terhelhetősége, légi jármű állóhelyek elégséges száma, üzemanyag- és fegyverzettárolási lehetőség, az alapvető összeköttetés megléte (közút, vasút, vízi útvonalak, amelyekre ezekből feltétlenül szükség van) stb.

3.8.3. Alapvető művelettámogató létesítmények

E létesítmények a légi műveletek sikeréhez közvetlenül vagy közvetetten hozzájárulnak a vezetési és irányítási funkciók biztosításával. Alapvető művelettámogató létesítmény első sorban a repülővezérlő harcálláspont (*Wing Operations Centre – WOC*), vagy a repülőszázad harcálláspont (*Squadron Operations Centre – SQOC*); továbbá amely elemek ezek működését lehetővé teszik, a tartalék áramforrások, szellőztető-, biztonsági rendszerek, rendszergazdai támogatás stb.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 3. szám

3. ábra: A repülőterek repülő csapatokat támogató képesség elemeinek összefoglaló sematikus ábrája (saját szerkesztés)

A fent leírtakból látható, hogy a repülőterek repülő csapatokat támogató képességei milyen szerteágazó képességcsomagot foglalnak magukban, ugyanakkor jelentős kihívást is rejtenek anyagi ráfordítás, szervezés és esetleg a hiányzó elemek esetében ezek létrehozásakor. Ide tartozik tehát a légi járművek általános javításának és karbantartásának képessége; a légi járművek harcokban keletkezett sérüléseinek javítása; a légi járművek kereszt-kiszolgálása; az útvonalakon (stratégiaileg jelentős földrajzi lokációkon) elhelyezett bázisok kialakítása és fenntartása; a felszerelés és anyagi javak kezelése és mozgatása; nagyszámú telepíthető képesség, amelyek fő műveleti bázisról történő további átcsoportosítások során vehetők igénybe; a logisztikai támogatás; valamint a megfelelő és legalább minimális szintű infrastruktúra megléte.

Valamennyi funkciója a légibázisnak olyan támogató, feladatvégrehajtást lehetővé tevő funkció, amelyek hiányában a légierő műveleteinek kivitelezése aligha elképzelhető.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Amit a SAC-ről és a HAW-ról tudni érdemes. www.sacprogram.org (Letöltve: 2018. 05. 29.)
2. Mark Clegg: Force protection and society. Defense & Security Analysis, 28 (2012/2). 131–139.
3. Csengeri János: A légi bázis, mint erőketvitési platform. Repüléstudományi Közlemények, XXX (2018/2). 55–66.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 3. szám

4. Csengeri János: A légi erők, mint a geostratégiai törekvések egyik meghatározó eszköze. In: Szilvassy László: Repüléstudományi Szemelvények 2017. NKE KRI, Szolnok, 2017, 31–66.
5. Csengeri János: A légi járművek fel- és leszállóhelyeinek fajtái. Honvédségi Szemle, 144 (2016/5). 106–119.
6. Csengeri János: A repülőterek futópálya és gurulóút tulajdonságainak bemutatása. In: Krajnc Zoltán, Csengeri János: A hadtudomány és a hadviselés komplexitása a XXI. században. NKE, Budapest, 2015, 229–241.
7. Jeffrey J. Draeger: Overseas Military Bases: Understanding Host Nation Support. Biblioscholar, 2012.
8. A Honvédelmi Minisztérium védelemgazdaságért felelős helyettes államtitkárának 13/2017. (HK 6.) HM VGHÁT szakutasítása NATO egységesítési egyezmények nemzeti elfogadásáról.
9. NATO NSA: AJP- 4.5 Allied Joint Doctrine for Host Nation Support. 2013.
10. NATO NSO: AJP-3.14 Allied Joint Doctrine for Force Protection. 2015.
11. NATO NSA: ALP-4.3 Air Forces Logistic Doctrine and Procedures. 2002.
12. NATO NSO: APP-22 Military Pallets, Packages and Containers. Edition A, Version 1. 2015.
13. NATO NSA: AAP-44(A) NATO Standard Bar Code Handbook. 2010.
14. NATO NSO: AJP-3.3 Allied Joint Doctrine for Air and Space Operations. Edition B Version 1. 2016.
15. Sikeresen zárult a Magyar Honvédség baltikumi légtérrendészeti missziója. <http://www.kormany.hu/hu/honvedelmi-miniszterium/hirek/sikerrel-zarult-a-magyar-honvedseg-baltikumi-legterrendeszeti-misszioja> (Letöltve: 2018. 05. 29.)